

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA U THOMA (FAL)

BAMMBIRI LA VHURARU (P3)

2022

MARAGA: 100

TSHIFHINGA: Awara 2½

Bammbiri ili li na masiatari a 6.

NDAELA NA MAFHUNGOTHANGELI

1. Heḽi bammbiri ḽi na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A: Maanea (50)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa Zwilapfu zwa Vhudavhidzani (30)
KHETHEKANYO YA C: Zwibveledzwa Zwipfufhi zwa Vhudavhidzani/
zwa Tsumbedzi/zwa Mafhungo (20)
2. Fhindulani mbudziso NTHIHI u bva kha khethekanyo INWE na INWE.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa ngalwo.
4. Thomani khethekanyo INWE na INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiḽwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo waḽu. Pulane yaḽu i tea u RANGELA maanea.
6. U pulana hoṽhe hu tea u sumbedzwa nga u ralo. Ni eletshedzwa u thutha pulane yoṽhe nga u tala mutalo u buḽekanyaho khayoy.
7. Ni eletshedzwa lwa tshoṽhe uri ni shumise ndangatshifhinga iyi yo anganywaho:

KHETHEKANYO YA A: Henefha kha minetse ya 80
KHETHEKANYO YA B: Henefha kha minetse ya 40
KHETHEKANYO YA C: Henefha kha minetse ya 30
8. Nomborani phindulo dzaḽu sa zwe ṽhoḽo dza nomboriswa zwone kha bammbiri ḽa mbudziso.
9. Neani phindulo INWE na INWE ṽhoḽo yo teaho.
10. Musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi, maipfi a re kha ṽhoḽo ye na nanga ha tei u katelwa kha itsho tshivhalo.
11. Nwalani nga vhudele nahone zwi no vhalea.

KHETHEKANYO YA A: MAANEA**MBUDZISO 1**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 250 u ya kha 300.

- 1.1 Nwaha wa 2021 a thi nga u hangwi. [50]
- 1.2 Zwivhanggi zwa mutsiko wa muhumbulo kha vhaswa. [50]
- 1.3 Vhudi na vhuvhi ha khalaṅwaha ya tshilimo. [50]
- 1.4 Hei ndi yone ndu ya mīloro yanga. [50]
- 1.5 Pfunzo nga ha zwa vhudzekani ndi ya ndeme zwickoloni. Taṅani ni tshi tenda kana ni tshi hanedza. [50]
- 1.6 Taṅaleni zwifanyiso zwi tevhelaho nga vhuronwane uri ni do kona u ṅwala maanea ane a anana nazwo. Nangani tshithihi ni ṅwale ngatsho maanea aṅu. Maanea aṅu ni a ṅee ṅhoho yo teaho.

1.6.1

[Tshi bva kha [www.black and white images](http://www.blackandwhiteimages.com)]

[50]

1.6.2

[Tshi bva kha [www.black and white images](http://www.blackandwhiteimages.com)]

[50]

1.6.3

[Tshi bva kha [www.black and white images](http://www.blackandwhiteimages.com)]

[50]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

50

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 2

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha n̄a dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 120 u ya kha 150.

2.1 VHURIFHI HA TSHIOFISI (KHUMBELO YA BAZARI)

Masipala wa haṅu u khou t̄oḁa vhaswa vhane vha nga n̄ewa bazari ya u gudela zwa vhulimi n̄wakani.

N̄walani vhurifhi ha u ita khumbelo ya iyo bazari. [30]

2.2 MUVHIGO

Mafobvu o kwasha a tswa afho tshikoloni tsha haṅu. Inwi sa mudzulatshidulo wa khorombusi ya vhagudi, no vha t̄hanzi ya tshinyalelo iyo.

N̄walani muvhigo wa zwe na vhona no u livhisa kha vharangaphanda vha tshikolo. [30]

2.3 TSHIPITSHI TSHA FOMALA

Inwi no wana tshiphuga kana pfufho ya u t̄hogomela vhupo muvhunduni wa haṅu hu ndila ya u tinya malwadze. Vha komiti ya u t̄hogomela vhupo muvhunduni wa haṅu vha t̄oḁa ni tshi t̄utuwedza vhadzulapo.

N̄walani tshipitshi tshine na ḁo vhalela vhanwe vhadzulapo nga ilo ḁuvha. [30]

2.4 MUFHINDULANO

Mulwadze o dalela dokotela wawe lwa vhuya lwa swika luraru nga vhulwadze vhuthihi hu si na vhukhwine.

N̄walani mufhindulano we wa vha hone vhukati ha mulwadze na dokotela nga madalo a vhuraru. [30]

T̄HANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 30

**KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI/
ZWA TSUMBEDZI/ZWA MAFHUNGO**

MBUDZISO 3

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu tea u vha maipfi a u bva kha 80 u ya kha 100.

3.1 GARATA YA THAMBO

Makhulu waṅu vha ḍo pembelela minwaha ya 80 hu si kale. Vho ni humbela u ṅwala garaṅa ya thambo ine ya ḍo rumelwa kha vhane vha ḍo kona u ḍa u pembelela ḍuvha ilo.

ṅwalani garaṅa iyo ya thambo. [20]

3.2 DAYARI

Inwi no wana mushumo kha liṅwe la mavhengele mahulwane moḷoni muswa afho vhuponi ha haṅu. Sa mushumi muswa ni tea u gudiswa mushumo kha vhege ya u thoma.

ṅwalani dayari ya zwe na guda kha ayo maḍuvha maṅanu a vhege. [20]

3.3 NDAELA

Hu na vhathu vhane vha khou gwalabela u dzimiwa ha muḍagasi, vho vala bada nga mathaela ane a khou duga. Badani a hu tshimbilei.

ṅwalani ndaela i tshi ya kha muzwala waṅu ane a khou ḍa u ni dalela uri a shumise ifhio ṅdila yo tsireledzeaho. [20]

ṅHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C: 20
MARAGAGUTE: 100